

5. Lytvynenko A.M., Mulyk V.V. Effectiveness of competitive activity in Horting. Edinoborstva. Martial arts 2023, 4(30), pp. 59–68. DOI:10.15391/ed.2023-4.06
6. Lytvynenko A.M. Peculiarities of sports training in Cossack duel. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. 2023, 12 (172). 127-131. DOI 10.31392/UDU-nc.series15.2023.12(172).23
7. Lytvynenko A.M., Gubnytska Yu.S. Evaluation of technical actions in the national form of martial arts - horting in the competitive section "Duel". Theory and technique of horting. 2018, 8.132-138.
8. Mulyk V.V., A.M. Lytvynenko. Definition of the most popular Ukrainian national types of martial arts. Scientific journal of the M.P. Dragomanov National Pedagogical University. 2023. 10(170) 23:111-118. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).24
9. Katrych O.O. Analysis of the national martial culture of Ukraine Proceedings of the 2nd International Scientific Conference "Education and Science in a Changing World: Problems and Development Prospects". 2020:289-290.
10. Platonov V.N. Periodization of sports training. General theory and its practical application. 2014:624.
11. Platonov V. M. The theory of periodization of training of highly qualified athletes through fate: changes of mind, shaping, criticism. Science in Olympic sports. 2019; 3:118-137.
12. Popovych A.V. Rules of Cossack fight sports competitions. 2002:28.
13. Fedorov S. I., Pantyk V. V. Peculiarities of changes in the functional capabilities of athletes in the process of strength training in training in conditions of various combinations of basic and isolated exercises. Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sports. 2022. 7(5), 39. DOI: 10.26693/jmbs07.05.335
14. Gubnytska Iu. S., A. Lytvynenko. Analysis of information models of students physical readiness in higher educational establishments. Materials of the 5th International scientific and technical conference are the "Informative systems and technologists". 2016:234-236.
15. Lytvynenko A.M., Mulyk V.V. Analysis of the process of emergence and development trends of Ukrainian and Eastern national types of martial arts. Slobozhanskyi Herald of Science and Sport Vollum 27 No. 4, 168-174 [DOI:10.15391/snsv.2023-4](https://doi.org/10.15391/snsv.2023-4).

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3\(175\).22](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).22)

УДК 796.41. 796.03: 94 (477)

Лях-Породько О.О.

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Національний університет фізичного виховання та спорту України, м. Київ
Щербашин Я.С.*

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Національний університет фізичного виховання та спорту України, м. Київ*

ПЕРША УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ОЛІМПІАДА 1936 РОКУ У ФІЛАДЕЛЬФІЇ: СПОГАДИ ОРГАНІЗАТОРІВ ТА УЧАСНИКІВ

У науковому дослідженні здійснюється аналіз та спроба надолужити історично втрачений час й бодай частково поверну нам справжню нашу українську історію спорту та олімпійського руху. Нині чимало сторінок історії українського спорту залишаються маловідомими. Однією з них є спортивні змагання української діаспори. Організація їх потребувала значних зусиль, залучення фахівців, відомих спортивних та громадських діячів, представників державних органів влади тощо. Символічне поєднання Олімпіад української діаспори з Олімпійськими іграми сприяло розвитку українського спортивного та олімпійського руху за кордоном. У вересні 1936 року у Філадельфії (США) відбулася грандіозна подія у житті української та американської громади – Перша Українсько-Американська Олімпіада або ж «Перші Українські Всенародні Ігрища» під патронатом українсько-американських організацій міста Філадельфія разом із Українською католицькою лігою та Американської атлетичної унії.

Ключові слова: Олімпіада, спорт, Україна, США, Філадельфія, діаспора.

Lyakh-Porodko O.O., Shcherbashyn Y.S. The first Ukrainian-American Olympic in 1936 in Philadelphia: memories of the organizers and participants. In the scientific study, an analysis and an attempt to make up for the historically lost time and at least partially return to us the real Ukrainian history of sports and the Olympic movement are carried out. Currently, many pages of the history of Ukrainian sports remain little known. One of them is sports competitions of the Ukrainian diaspora. Their organization required significant efforts, the involvement of specialists, well-known sports and public figures, representatives of state authorities, etc. The symbolic combination of the Olympics of the Ukrainian diaspora with the Olympic Games contributed to the development of the Ukrainian sports and Olympic movement abroad. In September 1936, a grand event in the life of the Ukrainian and American community took place in Philadelphia (USA) - the First Ukrainian-American Olympics or the «First Ukrainian National Games» under the patronage of Ukrainian-American organizations of the city of Philadelphia together with the Ukrainian Catholic League and the American Athletic Union.

Keywords: Olympics, sports, Ukraine, USA, Philadelphia, diaspora.

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел. Сьогодні на жаль збереглося обмаль інформації про цю феноменальну подію. Однак на думку Ярослава Климовського є резерви джерельної бази: «Я певен, що ще хтось, хто нишпоритиме в архівах Українського Громадянського Клубу у Філадельфії обширніше напише про цю Першу Українсько-Американську Олімпіяду та подасть імена тих, що здобули олімпійські трофеї. На більшу статтю згадана Олімпіада повністю заслуговує, а організатори й учасники — активні та глядачі цієї Олімпіади, що живуть, прочитавши, мило згадуватимуть свої молоді роки і матимуть перед очима змагання в ім'я Великої Ідеї. На той час Перша Українсько-Американська Олімпіада була великою спортивною подією» [6, с. 2].

Про спалах згадок щодо Першої Українсько-Американської Олімпіади говорить Едвард Жарський таке: «Підготовку Комітету Спортових Ігрищ до змагань української молоді в 1955 р. викликала жива реакція учасників Першої Українсько-Американської Олімпіади, що відбулася у Філадельфії, 5-6-7 вересня 1936 р. їхні відгуки у пресі та спомини про це величаве Свято Молоді, як також спомини про подібні змагання з 1935 р., кидають ясне світло на живе заінтересування спортом. Були це заразом дні великого підйому та радощів; з усіх закутин краю - а то й Канади – з'їхалась до Філадельфії українська молодь і поміряла свої сили у власному колі» [4, с. 3].

Сам же Едвард Жарський у 50-річчя Олімпіади писав наступне: «Першою такою спробою був Українсько-Американський День Молоді, що відбувся в серпні 1935 році у Філадельфії з участю діаспори молоді, що змагалися у бігах, стрибках і 125іаспорної125 іграх. Ця успішна імпреза скріпила молодь у віру, що вона може відважитися на більш загроєну спортову імпрезу крайового засягу. Підбадьорені організатори скликали на черговий 1936 рік крайову спортову імпрезу, а саме «І-шу Українсько-Американську Олімпіяду», місцем ігрищ вибрано знову Філадельфію. Були це дні великого підйому та радощів: усіх закутин ЗСА, а то й з Канади, з'їхалися до Філадельфії молоді українські спортовці, щоб поміряти свої сили у власному колі. Молодь знайшла нагоду себе пізнати й нав'язати тісні зв'язки» [5, с. 4].

Мета статті – здійснити аналіз та виявити особливості організації та проведення Першої Українсько-Американської Олімпіади 1936 року у Філадельфії на основі спогадів.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, першоджерел та архівних фондів, описовий метод, історико-порівняльний, хронологічний та ретроспективний.

Виклад основного матеріалу дослідження. Унікальним джерелом інформації про змагання є спогади. Тож у статті буде презентовано спогади організаторів, учасників, глядачів та нащадків які чули родинні спортові історії про олімпійські події 1936 року у Філадельфії.

Згадував яскраві деталі про олімпійські змагання один із організаторів Володимир Галан «FIRST UKRAINIAN AMERICAN OLYMPIAD» [10, с. 3]. Пам'ять про події 1936 року «The First Ukrainian Olympiad» на сторінках часопису «Ukrainian Weekly» зберіг Володимир Наконей (Наконечний) у 40-у річницю змагань [11, с. 2]. Зі спогадами Володимира Галана та Володимира Наконей має можливість або ж бажання ознайомитись в оригіналі мовою авторів з першоджерел (Walter Gallan. First Ukrainian American Olympiad. Ukrainian Weekly, 1954, Ч. 103. С. 3; Walter N. Nackoney. The First Ukrainian Olympiad. Ukrainian Weekly, 1976, Ч. 108. С. 2).

Проведення у 1959 році у Нью-Йорку Мазепинського здвигу знову пробудило спогади про олімпійські змагання 1936 року у Філадельфії. Я. Ковальчук згадував наступне: «1. УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ОЛІМПІАДА. Мазепинський Здвиг Молоді в Нью Йорку, що його підготовляють наші молодечі діаспори на 19-20 вересня пригадає мені ті світлі хвилини, що їх перебули ми 24 роки тому на першій Українсько-Американській Олімпіаді у Філадельфії, в днях 5-6-7 вересня 1935 року. Ще ніби вчора ти був їх учасником, а сьогодні сядеш уже на трибуні і будеш приглядатися змаганням твоїх наслідників... Ця перша наша олімпіада була для нас усіх великим святом. Не один з нас «спортував» в той час і брав участь по різних змаганнях, але щоб стартувати у всеукраїнських змаганнях тут, на американській землі, змагатися пліч-о-пліч з іншими спортовцями українцями – це було для нас щось нове! Тому ми дуже радісно прийняли проголошення української олімпіади, що її організували Українська Ліга Молоді Північної Америки та Об'єднання Українських Організацій Молоді у Філадельфії. Завдяки їм, як також і голові Олімпійського Комітету, В. Наконечному, свято мало імпозантний характер; в програму змагань увійшли: легкоатлетика, плавання ... Понад 130 змагунок і змагунів з 15 українських осередків Америки й Канади прибули на це свято, що дало нам так багато задоволення. Ми думали, що і в наступних роках постійно будемо переводити такі олімпіади, але прихід світового нещастя не дав нам зреалізувати наших замірів» [7, с. 4].

Юрій Р. Рибак ось так описував зустріч з Павлом Дубасом: «У зв'язку з Першою Українсько-Американською Олімпіадою у 1936 році у Філадельфії пригадався епізод із відзнаками, які передавав діаспорець д-р Павло Дубас... Настала хвилина мовчанки... Він спокійно підняв голову, очі роз'яснилися, а його голос пройняла гордість:

– Пригадує собі – він промовив, – коли я змагався у бігу на 880 ярдів і здобув цю медалью...

І ця 125іаспорної медалі д-ра Дубаса зберігається у моїй збірці, як достовірний свідок пов'язання спорту з нашою традицією» [8, с. 2].

Черговий сплеск споминів про Олімпіяду 1936 року відбувся у 1988 році у часі організації діаспорної Олімпіади і Здвигу молоді. Про це Юрій Р. Рибак писав наступне: «У 1988 році буде унікальна спортова імпреза у Філадельфії. Па., а саме: «Українська Олімпіада та Здвиг Молоді». Цій імпрезі надано історичний характер, бо відбувається вона в рамках 1000-ліття Хрещення України та 50-ліття (точніше 52-ліття) Першої Українсько-Американської Олімпіади» [8, с. 2].

Ярослав Климовський цього року писав ось це: «ДЕЩО ПРО ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ (Напередодні Української Олімпіади і Здвигу Молоді з нагоди святкувань Тисячоліття). Великою українською спортивною подією у ЗСА була Перша Українсько-Американська Олімпіада, що відбулася у Філадельфії 1936 року у вільних днях від праці (субота, неділя, понеділок) під час Дня Праці» [6, с. 2].

Методій Борецький: «В 1936 році у Філядельфії відбулась Українська Спортова Олімпіада з участю понад 300 українських змагунів. Вже майже всіх роджених в ЗСА. В 1948 році в Німеччині відбулася міжнародна олімпіада Переміщених Осіб. В днях 5-го і 6-го липня 1980 року відбулася I Вільна Олімпіада, а 5-го, 6-го і 7-го липня 1984 року II Вільна Олімпіада в Етобіко-Торонто... Українська Олімпіада і Здвиг Молоді в Філядельфії є традиційним продовженням вище згаданих Олімпіад, які періодично будуть повторюватися аж до часу, коли Україна зможе брати самостійну участь в світовій Олімпіаді під своїм власним національним прапором» [1, с. 3].

Несподіваним сюрпризом для всіх стало запрошення на бенкет-бенефіс комітету Олімпіади учасницю олімпійських змагань 1936 року у Філадельфії Стефанію Вовчак, дружину подвижника українського спорту в діаспорі Олександра Яремка, Анну та їх доньку Дарію.

Едвард Жарський: «Символом єдності просякнуті й філадельфійські українські олімпійські змагання. Як у перших змаганнях у 1936 році, так і тепер у 50-літню річницю Філадельфії буде гостити українських спортсменів... Українсько-американський день молоді у серпні 1935 року у Філадельфії, з участю 150 учасників, попереджує I Українсько-Американську Олімпіаду у 1936 році, на якій серед жінок відзначалась тоді Анна Лібо з Філадельфії; вона здобула перше місце в бігу 75 ярдів в часі 9.8 сек., в стрибку ввисочінь 4 ф. 7 ін., меті м'ячем – 72 ф. 4 ін., як також причинилася до перемоги Філадельфії у гінцях естафеті 4x110 ярдів» [3, с. 3].

У часі підготовки та проведення Української діаспорної Олімпіади 2000 року пам'ять про олімпійські змагання 1936 року знову пробудилась. Омелян Твардовський писав таке: «Перша Олімпіада, як відомо, відбулася в 1936 році, коли Україна переживала страшний терор після голодомору, організованого червоними загарбниками. Не могло бути й мови про участь українських спортсменів в XI світовій Олімпіаді, що мала відбутися в столиці гітлерівської Німеччини – Берліні. Треба було якимось чином нагадати світові про поневолену Україну і прагнення українських спортсменів бути учасниками Олімпійських ігор. Це могли зробити тільки українські спортсмени в діаспорі. Влаштувавши першу Українську Олімпіаду у Філадельфії, наші спортсмени попередники в більшій чи меншій мірі досягнули бажаної мети» [9, с. 20].

Відповідь спогад Омеляну Твардовському опублікував Теодор Шумейко «About the 1936 Ukrainian Olympiad»: «Dear Editor: A few facts need to be recognized in the article «Philadelphia: the capital city of Ukrainian Diaspora Olympiads» by Omelan Twardovsky. The 1936 Olympiad was an outgrowth of the 1936 convention of the Ukrainian Youth League of North America (UPLMA) that was scheduled to be held in Philadelphia that year. The writer's second paragraph in which he refers to the event as the «Diaspora Olympiad» is not quite accurate. The word «diaspora» was not in our lexicon, we thought of ourselves as Americans of Ukrainian descent and were damn proud of it. The idea for the Olympiad was first discussed in our home during a visit by some of the UYLNA convention people. Once the decision was made, people in New Jersey, New York, Philadelphia, etc. Began making preparations. It's worth noting at this point that the Ukrainian Youth Chorus of New York and New Jersey was already in existence and that most of its members were also involved with the Youth League, where they had developed long lasting friendships with their peers in Philadelphia and beyond. I don't remember the training sessions that the Philadelphia and other participants initiated. However, in the New York metro area that hot summer of 1936 you could find the Jerseans practicing every week in Newark's Weequahic Park. As for the swimmers, they went up to Olympic Park's pool which in those days would stay open until 9 or 10 at night. Some of the participants in the games from New Jersey were Anne Lebo (she was the one person on the team who was a runner having won races sponsored by the city, county, and state); Dan Shumeyko, who competed in the high and broad jumps; Anthony Shumeyko in swimming, as well as John Tango, Nick Wowchuk, Victor Romanishyn, and one of the Prokipchak brothers. In Philadelphia, Walter Nachoney (not Natskoney) was a famous runner from Temple University who also took part in the Olympiad. Mr. Twardovsky takes a bit too much editorial license in his second paragraph with respect to the rationale for holding the Olympiad. First and foremost, everything that the Ukrainian Youth League of North America, and the other organizations affiliated with it, did was to focus positive attention upon Ukraine, on our music, our arts and our people. We were proud of our heritage and we worked to make non-Ukrainians and even some Ukrainians aware of it. Along the way, we enjoyed each other's company and we had fun. That's why a check of the record will reveal that many of the same people involved with the league, the youth chorus, and many other organizations went on to play key roles in subsequent conventions, concerts, rallies, and festivals such as the first Ukrainian Music and Dance Festival in New York, the Shevchenko Pageant and the famous Echoes of Ukraine that played to a standing room only crowd in Carnegie Hall. It is also worth noting that in 1936 we were still in the depths of the Great Depression and all those people who turned out to practice in the park or swim in the Olympic Park pool worked at tough jobs nine, 10 hours a day before turning out to practice. In conclusion, it's possibly worth mentioning that it was in the 1930s during the Cleveland convention of the UYLNA that a concert of Ukrainian music was broadcast over the NBC radio network coast to coast performed by the Ukrainian Youth Chorus of New York and New Jersey, conducted by Stephen Marusevich» [12, с. 9].

Раїса Галешко писала так про діаспорну Олімпіаду, що їй маємо заперечити, на її думку не багату історію: «Історія 126діаспорних олімпійських ігор не така вже й багата: перша Олімпіада відбулася 1936 року, друга – 1988-го, і ось твѳрета, Олімпіада-2000. Кожна з них має свою історичну віху: Олімпіада 1936 року привернула увагу Америки до України, яка лише два-три роки перед тим пухла і вимирала з голоду; у 1988 році спортивна діаспора відзначила 1000-ліття Хрещення Русь-України; нинішня ж Олімпіада позначена 50-літтям Українського Американського центру «Тризуб» та початком третього тисячоліття. І ще третя Діаспорна Олімпіада знаменита тим, що вперше незалежна Україна була з нами. Всі три олімпіади проводились у Філадельфії» [2, с. 1]. Далі авторка продовжувала про унікальну несподіванку: «Цікавою несподіванкою стала присутність у залі учасниці першої 126діаспорної Олімпіади 1936 року Стефанії Вовчак. Сьогодні їй близько 80 років, але вона пригадала події тих змагань, ніби то було вчора – як здобула золоту медаль у бігу на 400 метрів, а срібну – за стрибки у висоту» [2, с. 20].

Висновок. Про значення Олімпіади для українців часопис «Український сокіл», який видавався у Празі (Чехословаччина) говорилось що ці змагання вважаємо першою ластівкою ліпшого українського майбутнього. Тобто, Перша Українсько-Американська Олімпіада мала колосальне геополітичне, просвітне, спортивне значення для українців

всього світу. Проведення Олімпіади у США об'єднало українців Північної Америки, а розголос який мали спортивні змагання поширився на інші частини світу. У Європі українці згуртувалися навколо подібних олімпійських ідей та продовжували славні традиції.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті особливостей організації та проведення Олімпіади ДіПі у Німеччині 1948 року. Ініціаторами проведення цих змагань виступили українці, що вочевидь підтверджує давні українські олімпійські традиції.

Література

1. Борецький М. Понад сімсот змагунів готові до старту / Свобода. – 1988. – Ч. 97. – С. 3.
2. Галешко Р. Діаспорна Олімпіада-2000: традиція живе! / Свобода. – 2000. – Ч. 27. – С. 1, 20.
3. Жарський Е. Напередодні ігрищ у Філадельфії / Свобода. – 1988. – Ч. 97. – С. 3.
4. Жарський Е. Перша Українсько-Американська Олімпіада / Свобода. – 1954. – Ч. 113. – С. 3.
5. Жарський Е. 50-річчя Українсько-Американська Олімпіади / Свобода. – 1986. – Ч. 142. – С. 4.
6. Климовський Я. Дещо про Олімпійські ігри / Свобода. – 1988. – Ч. 40. – С. 2.
7. Ковальчук Я. Українсько-Американська Олімпіада / Ukrainian Weekly. – 1959. – Ч. 33. – С. 4.
8. Рибак Ю. Олімпійські ігрища – їхня ідея та комерція / Свобода. – 1988. – Ч. 35. – С. 2.
9. Твардовський О. Філадельфія – столиця українських олімпіад / Свобода. – 2000. – Ч. 9. – С. 20.
10. Walter G. First Ukrainian-American Olympics / Ukrainian Weekly. – 1954. – Ч. 22. – С. 3.
11. Walter N. The First Ukrainian Olympiad / Ukrainian Weekly. – 1976. – Ч. 24. – С. 2.
12. Theodore V. About the 1936 Ukrainian Olympiad / Ukrainian Weekly. – 2000. – Ч. 30. – С. 9.

Reference

1. Boretsky, M. (1988) Ponad simсот zmahuniv hotovi do startu [Over seven hundred competitors are ready for the start]. *Svoboda*. Vyp. 97. P. 3.
2. Galeshko, R. (2000) Diyasporna Olimpiyada-2000: tradytsiya zhyve! [Diaspora Olympics-2000: the tradition lives on!]. *Freedom*. Vyp. 27. P. 1, 20.
3. Zharskyi, E. (1988) Naperedodni ihryshch u Filyadel'fiyi [On the eve of the games in Philadelphia]. *Svoboda*. Vyp. 97. – P. 3.
4. Zharskyi, E. (1954) Persha Ukrayins'ko-Amerykans'ka Olimpiyada [First Ukrainian-American Olympics]. *Svoboda*. Vyp. 113. P. 3.
5. Zharskyi, E. (1986) 50-richchya Ukrayins'ko-Amerykans'ka Olimpiyady [50th anniversary of the Ukrainian-American Olympics]. *Svoboda*. Vyp. 142. P. 4.
6. Klimovsky, Y. (1988) Deshcho pro Olimpiys'ki ihry [Something about the Olympic Games]. *Svoboda*. Vyp. 40. P. 2.
7. Kovalchuk, Y. (1959) Ukrayins'ko-Amerykans'ka Olimpiyada [Ukrainian-American Olympics]. *Ukrainian Weekly*. Vyp. 33. P. 4.
8. Rybak, Y. (1988) Olimpiys'ki ihryshcha – yikhnya ideya ta komertsiya [The Olympic Games – their idea and commerce]. *Svoboda*. Vyp. 35. P. 2.
9. Tvardovskyi, O. (2000) Filadel'fiya – stolytsya ukrayins'kykh olimpiad [Philadelphia is the capital of the Ukrainian Olympics]. *Svoboda*. Vyp. 9. – P. 20.
10. Walter, G. (1954) First Ukrainian-American Olympics. *Ukrainian Weekly*. – Vyp. 22. P. 3.
11. Walter, N. (1976) The First Ukrainian Olympiad. *Ukrainian Weekly*. Vyp. 24. P. 2.
12. Theodore, V. (2000) About the 1936 Ukrainian Olympiad. *Ukrainian Weekly*. Vyp. 30. P. 9.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3\(175\).23](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).23)
УДК 37.018.5:796.011.3:796.83(477)

Мартинюк Ю. О.
старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту
НТУУ «КПІ» ім. Ігоря Сікорського
Назімок В. В.,
старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту
НТУУ «КПІ» ім. Ігоря Сікорського. м. Київ

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАПРОВАДЖЕННЯ БОКСУ В СИСТЕМУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ: АСПЕКТ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я

Назімок В. В., Мартинюк Ю. О. Проблематика запровадження боксу в систему фізичного виховання закладів освіти України: аспект впливу на здоров'я. У представленій роботі розглядається актуальна тема для освітнього простору сучасної України. Зважаючи на те, що українське суспільство уже кілька років поспіль зіштовхується із труднощами, що обумовлені пандемією та вторгненням ворожих сил на територію Батьківщини, проблематика належного фізичного розвитку суспільства є надзвичайно важливою. Тому необхідно удосконалювати підхід до фізичного виховання на всіх рівнях освіти в Україні. Авторським колективом даної публікації пропонується розробити програмний компонент із фізичного виховання взявши за основу таку спортивну дисципліну як бокс. Бує